

U. B. BERGEN

I N D U S T R I N Y T T

Primo september 1944

Ms. 1568 Im 2

1611.29

Alle tegn tyder på at krigens avslutning nærmer seg med raske skritt. I Tyskland har man ennå en gang, og i kraftigere ordelag enn noen sinne tidligere, dekretert total krigsinnsats - det gjenstår nå bare at også propagandaministeriets flittige folk må bytte pennen med geværet.

I en spesiell notis i dette nummer er understreket at totalmobili- seringen i Tyskland uten tvil kan få gjennomgripende følger også i de okkuperte land, herunder Norge. Det er allerede flere foreteelser som viser at våre hjemlige nazister er oppsatt på å gjøre alt for å vise sine oppdragsgivere hva de duger til og å få Norge og nordmennene til å yde enhver mulig innsats på Tysklands side i sluttoppgjøret.

Den nye "riksfullmektig for arbeidsinnsats" Chr. Astrup, uttalte seg nylig til dagspressen om "arbeidssituasjonen og den omfattende regu- lering av vårt lands arbeidskraft", og slutter således:

Vi går til dette arbeid med absolutt forvissning om at vi handler i overensstemmelse med folkets livsinteresser og er derfor beredt til med alle midler å gjennomføre vår oppgave til ytterste konsekvens.

I sin tale til "hirdens bedriftsvern" 18. august uttalte fylkesfø- rer Holm bl.a.: "Og plaseringen av arbeidskraften må kun ha én mening: hva som tjener de krigs- og livsviktige interesser best", - bemerk rek- kefølgen.

I den tid vårt land har vært okkupert har utviklingen hatt mange faser, og de forskjellige stender og erverv er etterhvert kommet i ilden overfor okkupasjonsmaktens og forredernes krav. I den siste fase vi nå er inne i, må det regnes med at særlig arbeids- og produksjonslivet og dets menn kommer til å måtte holde for, og en ytterligere aktivisering av motstanden innen jordbruk, industri, håndverk, handel, bank og for- sikring er derfor uomgjengelig nødvendig.

Forhåpentlig kan en vel si at f.eks. vår idrettsungdom, vår skole og vår kirke alt har utkjempet sin største kamp - en kamp som de har vunnet med glans. Men de framstøt det her har dreiet seg om og også mange av framstøtene hittil mot nærings- og arbeidslivet i form av for- søk på å få istand en organisert "rasjonalisering", etableringen av et alt omfattende tvangsorganisasjonssystem og forsøkene på å få kartlagt arbeidskraften, har vært et arbeid på lengere sikt: Å tilrettelegge mulighetene for en mest mulig direkte og effektiv krigsinnsats fra norsk side. Disse langsiktige bestrebelser trer nå etterhvert i bakgrunnen, og metodene blir mere direkte og voldsomme enn før.

Næringslivets og ikke minst industriens menn har idag og i tiden framover atter en påkjønning, og for Norges, for de ansattes og for sin egen skyld må de også i denne siste tid bestå prøvene.

Skarpere metoder for utskrivning.

Hjemmefrontens ledelse har sendt ut følgende opprop:

Fiendens nye framstøt mot hjemmefronten.

Det er å vente at den nye totalmobilisering i Tyskland også vil få gjennomgripende følger i de okkuperte land, også Norge. Det nazistiske hovedorgan Völkischer Beobachter skrives åpent at "de store resurser av arbeidskraft i de okkuperte land vil bli utnyttet til det ytterste".

Et skriv fra Arbeidsdirektoratet til arbeidskontorene gir en pekepinn om framgangsmåten. Distriktskontorene pålegges å oppnevne særtvalg innen hvert arbeidsområde til å gjennomgå bedriftene "med sikte på å bringe på det rene den arbeidskraft som direkte kan frigjøres for annet arbeid.... Hensikten med utvalgenes arbeid er å skaffe arbeidskraft og det bør i første rekke behandles bedrifter av mindre krigsviktig art.... Blant bedrifter innen nevnte bransjer bør først behandles de som ikke har oppfylt sin meldeplikt..." En representant for disse utvalg, ledet av 2 hirdfolk har i disse dager begynt å oppsøke bedriftene forsynt med en fullmakt fra riksbefullmektiget Astrup.

Når det gjelder utskrivning eller registrering til nasjonal arbeidsinnsats er parolen for bedriftslederne klar: De utskrevne som selv tar et nasjonalt standpunkt må hjelpes best mulig. Og registreringsskjemaer utfylles ikke. Nå skal altså nye metoder forsøkes, bl.a. personlig pågang. Dette endrer ikke forholdet, og en bedriftsleder må heller ikke under disse omstendigheter være behjelpelig med oppgaver eller opplysninger som letter fienden i hans utskrivningsarbeid selvom altså disse besøk krever mere direkte og aktiv motstand. Motstanden kan anta forskjellige former, og det blir hver bedriftsleders sak med kjennskap til bedriftens spesielle forhold å finne den mest effektive motstandsform.

Industriorganisasjonenes nyordning.

I juniutgaven redegjorde vi utførlig for de like iherdige som feilslagne forsøk på å overtale, true eller tvinge gode norske industrimenn til å ta verv som "rådsmedlemmer" i en lang rekke av tvangsorganisasjoner, konstruert på papiret for de forskjellige bransjer. Med helt uvesentlige unntagelser nedla og fastholdt de oppnevnte sin protest. Når man vet at nettopp bransjeforeningenes virksomhet i krigstiden har representert noe nær livsnerven for industribedrifter innen enkelte bransjer, forstår man hvilke ofre det har kostet også rent økonomisk å holde fronten på dette punkt.

I enkelte tilfeller er det lyktes å sammensette "rådet" av bare partifolk, som da sikkert holder møter. Men det er også "foreninger" som med en villig partifelle til formann har oversett nektelsene fra de øvrige oppnevnte industrimenn og sender innkallelser til "rådsmøte" også til disse. Det er en selvfølge og en konsekvens at ingen blant det overveldende flertall som har vegret seg følger slike innkallelser og deltar i noesomhelst møte.

I tilslutning til tidligere oversikt kan meddeles at da tønnefabrikkenes organisasjon for en tid siden skulle "nyordnes", nektet fire medlemmer av denne organisasjons styre å fortsette, overensstemmende med

enstemmig representantskapsbeslutning. På den annen side fortsatte beklageligvis endel av det gamle styres medlemmer i verv i den nyordnede forening på tross av nevnte beslutning.

Vi har nettopp fått rapporter om at "industriforbundet" nå arbeider med å få besatt tillitsverv i enda endel nye foreningskonstruksjoner, nemlig innen pelsdyrbransjen, porselen- og glassindustrien, gummiproduksjonen og potetmelindustrien. Vi har også grunn til å tro at en nyordnet gassverksforening skal søkes stablet på benene.

En går ut fra at de nasjonalt innstilte industrimenn som her søkes trukket inn, vil innta samme standpunkt som den overveldende majoritet blant kollegene innen andre bransjer har tatt: nekte å motta oppnevne og fastholde nektelsen enten oppnevnelsen kommer fra departement, næringsamband eller industriforbund. -

Fra en større oversikt hitsettes:

Av meldinger av Norsk Pelsdyrblad og dagspressen framgår det at nazi-myndighetene har avsatt styret i Norges Pelsdyrlag og har som nytt "styre" oppnevnt nazistene R. Dalaune, Knut Vørland og Aamund Sjømøling. Sammenhengen er denne: Da Pelsdyrlaget holdt sitt årsmøte 15. juni i år innløp det fra næringsdepartementet et telegram hvor det ble meddelt at lagets styre var avsatt, at de ovennevnte 3 nazister var innsatt. Departementet forbød uttrykkelig årsmøtet å holde valg. Representantene drøftet saken i lukket møte og vedtok enstemmig ikke å rette seg etter departementets påbud. Årsmøtet gjenvälgte deretter enstemmig det gamle styre og de gamle tillitsmenn. Pelsdyroppdretterne har ved sin holdning på årsmøtet åpent gjort front mot NS og nazifiseringen. Alle oppdrettere skal derfor nå boykotte det nye "styre". Ingen skal la seg registrere, ingen skal delta i utstillinger eller andre tiltak "styret" måtte søke å arrangere, ingen skal betale kontingent.

Ingen oppgaver til næringsdepartement og industriforbund.

I juniutgaven konstaterte vi at bestrebelsene for å gjøre organisasjonenes nyordning til en realitet syntes å følge to veier samtidig, nemlig dels å søke å foreta selve oppbygningen og finne folk til vervene samt dels å søke å skape en saklig basis for organisasjonenes virksomhet. Også overfor disse sistnevnte bestrebelsler måtte bedriftene og deres ansvarlige ledere nøye passe på ikke selv å medvirke til å skape en slik saklig basis ved å besvare forespørsler eller utfylle skjemaer, enten det dreiet seg om spørsmål som syntes betydningsløse eller om saker som lå bedriftene mer på sinne.

Et typisk eksempel på sistnevnte forsøk er en henvendelse som industriforbundet for noen tid siden sendte ut til bedriftene om "katastrofeplan for elektrisitetsforsyningen" med et skjema for utfylling.

Bedrifter som hadde fått denne henvendelse og selvsagt ikke hadde besvart den, fikk nylig en meget skarp puring med meddelelse om at hvis ikke skjemaet ble utfylt innen 1/9 i år ville dagutkobling av strømmen straks bli foretatt uten hensyn til protester fra bedriftenes side.

Strømleveransene er jo kontraktsmessig ordnet mellom bedrift og verk

og dette er derfor en tom trussel som det ikke er noen grunn til å ta alvorlig. Skulle strømmen allikevel bli tatt, får man heller la det skje.

Kontingenten.

I juni-utgaven nevnte vi at kravet om kontingent for 1943 til "Norges Industriforbund" var frafalt, men at krav om "kontingent" for 1944 var utsendt og med frist til 1. juli.

Vi har undersøkt meget grundig innen de forskjellige bransjer og har hittil funnet at en nazistledet og 2 - to - andre bedrifter har etterkommet kravet.

Utvidelsen av bedriftsvernet.

Fra en nylig utsendt større oversikt fra Hjemmefrontens ledelse hitsetter vi:

"Makthaverne har pålagt et fåtall av de bedrifter som har bedriftsvern øket vakthold. Alle pålegg fra offentlig hold blir naturlig nok møtt med skepsis, og må nøye vurderes før man tar standpunkt. I dette tilfelle foreligger det spesielle årsaker som av taktiske grunner ikke kan bekjentgjøres, og det er derfor bestemt at bedriftsvernet for tiden ikke skal blokeres".

Skatteinnbetalingen.

Det har vært vanlig at folk i denne seddelrike tid har betalt skattene på forskudd for hele året, for derved å få den rabatt som er fastsatt. Det er innlysende at skattene heretter bare bør betales terminvis eller for lønsmottakere ved skattetrekk.

Rekvisisjon av bil med chauffør.

Til tross for at alle kilder nå snart må sies å være uttørret fortsetter til stadighet de tyske rekvisisjoner av transportmateriell - biler, hester og kjøretøyer. I den senere tid har der til industribedrifter framkommet krav om at biler som ikke nå lenger kan unnværes dog skal registreres til bruk for tyskerne under spesielle kritiske forhold - hermed menes sannsynligvis invasjon. Samtidig er forlangt at bilene skal stilles til disposisjon av bedriftene med navngitt chauffør og reservechauffør. Likeledes rekvireres biler til midlertidig bruk ved oppførelse av befestningsanlegg og rent militært tyskerarbeid og også i disse tilfeller forlanges at bedriftene skal stille bil med chauffør. Noen mulighet for å motsette seg det systematiske tyveri som ligger i de stadige rekvisisjoner, har man neppe. Men like utenkelig må det være at noen bedrift eller bedriftsleder bøyer seg for kravet om å stille chauffør til tjeneste. Rekvisisjon av mannskap til krigsarbeid er i virkeligheten mobilisering og kan ikke lures inn på oss på denne måte. Forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er dessuten kontraktmessig helt klart. En arbeidsgiver kan etter tariffen og kontrakter pålegge en ansatt arbeid innenfor bedriftens vanlige ramme, men å medvirke til å skaffe okkupa-

sjonsmakten hjelp i krigsarbeid kan selvsagt ikke noen la seg låne til. I dette tilfelle kan selv de svake sjeler føle seg trygg for å stå på sikker grunn når de nekter.

Beskjeftigelsesspørsmålet etter krigens opphør.

Følgende opprop er i disse dager utsendt til alle nasjonalsinnede arbeidsgivere:

Et av de største og alvorligste samfundsmessige problemer ved krigens opphør og i den følgende overgangstid, er beskjeftigelsesspørsmålet. Arbeidsløshet må undgås. Enhver må forstå at arbeidsløshet under de forhold som da vil foreligge, vil føre land og folk opp i en ødeleggende situasjon, som enhver god nordmann må gjøre sitt ytterste for å unngå.

Selv om Staten er beredt til å sette igang store ekstraordinære arbeider for beskjeftigelse av de folk som i og med krigsopphøret blir ledige fra de nå pågående anlegg og bygg og som ikke med en gang kan vende tilbake til sin tidligere beskjeftigelse, så kan oppgaven ikke løses av Staten alene.

Det private næringsliv sysselsetter den alt overveiende del av folkets arbeidskraft, og det er derfor avgjørende for hele saken i hvilken grad næringslivet formår å holde beskjeftigelsesgraden oppe.

Der vil bli gjort de største anstrengelser fra myndighetenes side for å skaffe tilveie råvarer og produksjonsmidler så hurtig som mulig, men en må allikevel være klar over og forberedt på at forholdene i overgangstiden vil bli vanskelige også for næringslivet. Skal dette kunne løse sin del av oppgaven, kan det ikke skje uten at næringslivet som helhet og dets enkelte menn fra øverst til nederst ser samfundsmessig og ikke egoistisk på oppgaven og derfor er villig til å anstrenge seg til det ytterste og beredt til å bære de ofre som følger med.

Hvis næringslivets menn skulle svikte her, vil oppgaven ikke kunne løses og en må være klar over at de forhold som da vil oppstå, vil medføre langt større fare og tap for landets næringsliv som helhet og for de enkelte bedrifter, enn de ofre som må ydes for å løse oppgaven og derigjennom undgå denne situasjon.

Det gjelder at næringslivet i tide treffer sine forberedelser, så hver enkelt bedrift - stor som liten - står mest mulig forberedt til å løse sin del av oppgaven på best mulig måte.

Det vil kunne innvendes - og det vil nok bli gjort fra forskjellige hold - at det er meget vanskelig eller endog ugjorlig å legge noen bestemte planer eller treffe noen forberedelser fordi der er altfor mange uoversiktlige og ukjente faktorer, som spiller inn. Det er nok riktig at det for mange - kanskje de fleste - ikke er mulig å legge noen langsiktige eller helt nøyaktige planer. Men det er heller ikke nødvendig.

Det som først og fremst kreves og som enhver innen sin bedrift kan og må gjøre, er å gjennomgå hvilke muligheter vedkommende har for i den første overgangstid å opprettholde beskjeftigelsen av sine folk, hvadenten dette skjer gjennom opprettholdelse av den regulære produksjon eller virksomhet eller gjennom igangsetning av andre arbeider under bedriften.

En må være forberedt på at forholdene i landet vil bli så vanskelige i denne tid, at der vil komme lignende bestemmelser som administrasjonsrådet fattet etter krigsutbruddet om at arbeidsforhold ikke kan oppsies av noen av partene uten godkjennelse, og på at bestemmelsen vil måtte håndheves strengt for å kunne redde landet fra kaos og ulykker.

Endel av næringene og bedriftene vil sannsynligvis kunne fortsette sin virksomhet og produksjon - ja kanskje endog øke den. Noen vil kanskje måtte omlegge sin drift, mens atter andre vil mangle råstoffer og lignende og derfor ikke vil kunne holde sin regulære virksomhet igang.

Hvadenten man regner med å komme i den ene eller den annen kategori så krever beskjeftigelsesspørsmålet vel gjennomtenkte planer og forberedelser. For dem som må regne med som en sannsynlighet at de ikke vil kunne opprettholde sin regulære virksomhet eller produksjon, gjelder det å planlegge den mest hensiktsmessige beskjeftigelse av folkene med arbeid

som gir størst nytte for vedkommende bedrift selv om det er på noe lengre sikt.

Det blir hver enkelts sak å finne ut dette, men det skal her helt generelt pekes på ting som: Arbeider med omlegninger, ombygninger, utvidelser, reparasjoner, ekstraordinært vedlikehold etc. Spesielt for alle de mange som under krigen har måttet innskrenke reparasjoner og alminnelig vedlikehold vil der utvilsomt kunne skaffe sysselsettelse for folkene med denne slags arbeider.

Ved planlegningen og forberedelsen av disse ting gjelder det å tenke igjennom hvilke materialer, redskaper, utstyr etc. som vil trenge - og så langt som mulig søke å samle disse.

Planlegningen og forberedelsene må være så langt gjennomført og holdt a jour, at hver enkelt umiddelbart etter krigsopphøret står beredt til uten forsinkelse å kunne sende inn oppgave over det antall folk vedkommende beskjeftiger henholdsvis hvor mange han kan beskjeftige fremover og med hva slags arbeide.

Et noe spesielt område som vil by på ganske store beskjeftigelsesmuligheter er de mengder av brakker som tyskerne har latt oppføre rundt om i landet. Det har vært nevnt en samlet oppføringsverdi på 250 mill. kr. Det sier seg selv at det i disse brakker ligger store verdier for vårt land som det må tas hånd om. Bortsett fraselve bygningene finnes her også store mengder nagelfast utstyr. Vi har tidligere skips- og bilopphugningsbedrifter og bør også få våre brakkeopphugningskompanier. Til publikum vil vi si: La ikke stemningen løpe av med deg når fienden er jaget bort til å begå hærverk mot den slags sørgelige "minnesmerker". Det blir kanskje en av de få erstatningsmuligheter vandalene etterlater seg.

Til industriens menn.

Vi gjentar igjen: Ingen oppgaver av noen art med navn på ansatte må sendes myndighetene eller leveres disses representanter! I og med at det kan bidra til at de ansatte blir utskrevet til krigsviktig arbeid er det en krigsmessig handling å følge pålegg om å avgi slike oppgaver. Og her er å merke at den enkelte bedrifts leder har det fulle ansvar for at linjen følges konsekvent innen hans bedrift. Det er ingen undskyldning å si at: "Skjemaet er dessverre blitt innsendt mens jeg var på ferie".

Det er kjent at enkelte bedrifter har vært pålagt å innta kvinnelig arbeidshjelp forat den mannlige kan frigjøres til utskrivning. Reaksjonen mot disse forsøk på "kjemming" må selvsagt også være ubetinget. -

Krigen vil bli vunnet av de allierte nasjoner ved den seige utholdenhet og ved økende kraftanspennelse.

De samme krav som er stillet ved frontene er også stillet til oss gjennom disse lange og tunge krigsår. Men først når den endelige seier er vunnet, kan hjemmefrontens soldater hvile ut fra denne kamp. Og husk nettopp i disse dager: I INNSPURTEN kreves alltid den største konsentrasjon og den sterkeste viljeanspennelse.